

It is proved that the process of using fitness technologies can be successfully implemented at all stages of the modernization of physical education training sessions. It can be regulated through the introduction of innovative forms and teaching methods that will promote the development of physical qualities of students, special skills and abilities. Thanks to the use of fitness technologies, it is possible to significantly improve the quality of physical education training, to prepare a competitive, physically active graduate, a successful person in demand in the labor market in modern society. Creating within the framework of training sessions on the physical education of a favorable fitness environment is the answer to the challenges of modern innovative education.

Key words: *innovative technology, designing, students, physical education, fitness, fitness technology.*

УДК 37.011.3–051:796

ЮЛІЯ ЗАЙЦЕВА

СЕРГІЙ ЛОМАН

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНА РОБОТА У ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті розкрито зміст поняття «фізкультурно-спортивна робота» та подано його тлумачення, обґрунтовано сутність та зміст фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи як складових фізкультурно-спортивної роботи учителя фізичної культури, розкрито основні форми організації навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Ключові слова: *фізична культура, спорт, фізкультурно-оздоровча робота, спортивно-масова робота, фізкультурно-спортивна робота, учитель фізичної культури.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається зниження рівня рухової активності молоді. Учні схильні до зниження фізичного й підвищення нервово-психологічного навантаження, до функціональних відхилень у діяльності різних систем організму, опорно-рухового апарату тощо. Тому набуває особливої уваги й потребує вирішення проблема залучення учнів до занять фізичною культурою та спортом. Саме учитель фізичної культури може забезпечити фізичну активність підростаючого покоління й сформуванню в них позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності, це є важливим елементом організації фізичного виховання молоді та об'єкт особливої уваги багатьох науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою дослідження змісту фізкультурно-спортивної роботи учителя фізичної культури ми здійснили аналіз наукової та методичної літератури [8, 9, 11, 12 та ін.], у якій розкриваються проблеми *фізкультурно-спортивної роботи*. Проведений нами аналіз свідчить про різноманітність підходів і багатозначність у визначенні сутності й компонентного складу поняття «фізкультурно-спортивна робота», також дає підстави вважати, що розуміння фізкультурно-спортивної роботи лежить у розкритті змісту категорій «фізична культура» і «спорт».

Серед основних підходів до наукової інтерпретації досліджуваної проблеми вагоме місце займають думки і погляди вчених-педагогів В. Валиєвої, Б. Максимчука, С. Операйло, А. Ільченко, В. Єрмолової, Л. Іванової, Б. Шияна та інших, які у своїх дослідженнях неодноразово розглядали професійну діяльність учителя фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У навчальній програмі з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів зазначено, що основною метою «Фізичної культури», як навчальної дисципліни, є: «формування в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовки; гармонійний розвиток природних здібностей та психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя» [9]. Саме уроки фізкультури є основною формою роботи з фізичного виховання дітей, які організовує та проводить учитель фізичної культури. Уроки є обов'язковими для всіх учнів, які за станом здоров'я мають можливість займатися фізичними вправами. Таким чином на заняттях з фізичної культури діти отримують необхідний мінімум знань, умінь і навичок, спрямованих на різнобічний фізичний розвиток

[9; 11; 12 та ін.]. Окрім того, фахова діяльність учителя фізичної культури спрямована також на забезпечення масовості навчально-тренувальних занять із різних видів спорту, в ході яких найбільш здібних і фізично розвинених школярів залучають до систематичних і регулярних занять певним видом спорту.

У контексті даного питання вагомим є те, що існує значна кількість наукових і методичних праць [1; 7; 11 та ін.], у яких розкриваються напрями роботи учителя фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах, а саме:

- освітній: полягає у використанні досягнень фізичної культури й спорту в загальній системі освіти для формування життєво важливих рухових умінь і навичок, засвоєння й удосконалення технічних дій, незалежно від статі та віку;

- оздоровчий: обумовлений створенням умов для рухової активності школярів, з метою підтримання оптимального рівня їх фізичних і функціональних можливостей, активного відпочинку; спрямований на профілактику захворювань, покращення здоров'я та формування здорового способу життя;

- спортивний: спрямований на залучення дітей, що мають бажання та здібності, до дитячо-юнацького спорту, передбачає створення умов для оволодіння певною спортивною спеціалізацією та можливістю реалізувати себе в спорті вищих досягнень;

- пропагандистський: передбачає розповсюдження знань про фізичну культуру та спорт, що викликає зацікавленість і бажання займатися фізкультурно-спортивною діяльністю;

- організаторський: спрямований на організацію процесу фізичного виховання, проведення різних за типом і структурою занять, спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів, відповідно до віку, стану здоров'я та фізичного розвитку учнів.

На основі аналізу нормативних документів, наукових досліджень [3, 5, та ін.] та власного досвіду виокремлено складові фізкультурно-спортивної роботи та сформульовано їх визначення:

- фізкультурно-оздоровча робота – це діяльність, спрямована на загартування організму учнів, зміцнення їх здоров'я, формування навичок здорового способу життя, позитивного ставлення до фізичної культури та спорту, прагнення до активної рухової діяльності;

- спортивно-масова робота – забезпечує навчально-тренувальний процес, організацію та проведення спортивних змагань із метою розвитку спорту, сприяє масовому залученню школярів до участі у спортивних іграх, змаганнях і товариських зустрічах із різних видів спорту.

За результатами аналізу педагогічної літератури та нормативних документів, вважаємо за необхідне подати своє розуміння поняття «фізкультурно-спортивна робота». На нашу думку, фізкультурно-спортивна робота – це основний напрям упровадження фізичної культури і спорту в освітнє середовище загальноосвітніх навчальних закладів шляхом організації і проведення вчителем фізичної культури фізкультурних та спортивних заходів, з метою формування здорового способу життя школярів, створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності підростаючого покоління, з урахуванням стану їх здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку, залучення обдарованих учнів до дитячо-юнацького спорту.

Отже, фізкультурно-спортивна робота вчителя фізичної культури передбачає організацію та проведення занять фізичними вправами у загальноосвітніх навчальних закладах. Науковці В. Кузнецов, Ж. Холодов розкривають різноманітні форми занять фізичними вправами та розуміють їх як способи організації навчально-виховного процесу, кожен з яких характеризується певним типом взаємозв'язку викладача (тренера) й учнів, а також відповідними умовами занять [11].

На основі аналізу літературних джерел [7; 11; 12 та ін.] ми визначили основні форми занять фізичними вправами у загальноосвітніх навчальних закладах: урок фізичної культури, позаурочні форми занять, які, у свою чергу, поділяються на заняття у режимі навчального дня та позакласні заняття.

Розкриємо сутність наведених форм занять фізичною культурою і спортом. У науково-методичних джерелах [11; 12 та ін.] розкривається провідне значення уроку фізичної культури, що пояснюється наступним:

- урок фізичної культури проводиться із постійним складом учнів одного віку, з приблизно однаковою фізичною підготовкою, що створює сприятливі умови для якісного вирішення навчально-виховних задач;

- урок фізичної культури обов'язково повинні відвідувати всі учні школи (окрім звільнених лікарем); щорічно лікар здійснює медичний огляд школярів, після чого розподіляє учнів на основну та спеціальну медичну групу відповідно до «Положення про лікарсько-фізкультурну службу», затвердженого наказом міністра охорони здоров'я України від 31 грудня 1992 року за № 2111. Основна група – майже здорові діти,

вони навчаються за загальною програмою, до спеціальної медичної групи належать школярі, що мають відхилення в стані здоров'я й навчаються за спеціальною програмою;

- уроки проводяться згідно навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів, у відповідності до навчального плану школи, по затвердженому розкладу; це є обов'язковою умовою проведення уроків;

- організація та проведення уроків фізичної культури здійснюється педагогом спеціальності «Фізична культура», який відповідно до педагогічних принципів навчає та виховує учнів;

- урок фізичної культури спрямований на розвиток в учнів фізичних якостей, відповідних рухових умінь і навичок, покращення функціонального стану й стану здоров'я та на формування у підростаючого покоління здорового способу життя.

Б. Максимчук зазначає, що «...традиційні уроки фізичної культури явно недостатні для повноцінного розвитку учнів. Навіть за правильної організації їх різке, «ударне» фізичне навантаження на уроках фізичної культури на фоні відносно спокійного сидіння за партами на інших уроках не тільки не підвищує працездатності учнів, а, навпаки, викликає перевтому, стреси, занепад сил, апатію, зниження працездатності [7, с. 173]. Для підтримки фізичної працездатності та витривалості організму необхідна щоденна м'язова робота. Отже, окрім уроку фізичної культури, потрібні й інші форми фізкультурно-спортивної діяльності. Звідси випливає актуальність застосування позаурочних форм занять.

У словнику-довіднику основних термінів і понять із теорії та методики фізичного виховання та спорту, автором якого є В. Наумчук, позаурочні форми занять визначаються як спеціально організований навчально-виховний процес з метою залучення учнів до активного дозвілля, що передбачає підвищення функціональних можливостей їхнього організму, загальної та фізичної працездатності, розвитку рухових умінь і навичок, фізичних якостей та можливостей організму тощо [10].

Дослідники в галузі фізичної культури і спорту Б. Максимчук і Б. Шиян підкреслюють існування взаємозв'язку й послідовності між роботою на уроці фізичної культури та позаурочними заходами, що мають загальну мету і завдання. Позаурочні форми занять спрямовані на закріплення знань, умінь і навичок, передбачених шкільною програмою з фізичної культури, на розвиток інтересу й потреби в регулярних заняттях фізичною культурою та спортом, доцільній організації дозвілля школярів, формування здорового способу життя. Метою занять фізичними вправами в режимі навчального дня є зняття м'язового й розумового напруження, підвищення працездатності, відновлення уваги, попередження викривлення постави, загартування організму, зміцнення здоров'я [8, 12]. Організацію позакласних форм занять здійснюють класні керівники (переважно у початковій школі), учителі фізичної культури або під їх керівництвом.

Важливою ланкою позаурочної форми занять є позакласна фізкультурно-оздоровча і спортивно-масова робота. Погоджуємось із дослідницею І. Городинською, яка зазначає, що позакласна робота з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах вирішує питання естетичного, морального й трудового виховання, високої внутрішньої та зовнішньої культури в процесі додаткового впливу учителя засобами фізичного виховання на особистість підростаючого покоління [4]. Л. Кравцова вказує, що позакласна діяльність – це обов'язкові добровільні заняття, які не вимагають засвоєння обов'язкових теоретичних відомостей та виконання практичних завдань [6].

Позакласні заняття фізичними вправами є спортивно орієнтованими, тобто мають змагальний компонент. Саме спортивні змагання відіграють особливу роль в організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Окрім здобуття перемоги чи досягнення спортивного успіху, проведення змагань також спрямовані на масове залучення учнів різних класів, що сприяє міжособистісному спілкуванню школярів, підвищенню їх емоційного стану, організованості й активності підростаючого покоління, прищепленню звички займатися фізичними вправами та формуванню здорового способу життя [2; 12]. Вони проводяться з метою зближення спорту із вирішенням задач удосконалення фізичних і психологічних якостей учнів [1]. Таким чином, учитель фізичної культури організовує і проводить шкільні змагання між учнями класу, серед паралельних класів, між групами класів, між школами із різних видів спорту. Але враховуючи їх змагальний характер, до них можна залучати тільки тих дітей, які не мають обмежень щодо стану свого здоров'я. Отже, позакласні заняття з фізичної культури є однією із найбільш доступних форм забезпечення необхідного обсягу рухової активності школярів.

Фізкультурно-спортивна діяльність поза школою, безперечно, має важливе значення для забезпечення активного і здорового проведення вільного часу учнями. Її забезпечують позашкільні установи, дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячі екскурсійно-туристичні станції та інші фізкультурно-

спортивні організації та установи, організовуючи дитячі групи, гуртки, спортивні секції із різних видів спорту, також необхідно враховувати роль сім'ї в створенні умов для організації активного дозвілля [12].

Висновки. Підсумовуючи, зауважимо, що завдяки фізкультурно-спортивній роботі вчителя фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах відбувається сприйняття школярами певних норм та зразків поведінки, накопичення відповідних знань і вмінь, усвідомлення потреб і мотивів, визначення ціннісних орієнтацій, інтересів і уявлень. У ході занять активно формується індивідуальний спосіб життя, від якого у майбутньому значною мірою залежить здоров'я людини.

Список використаних джерел

1. Барчуков И.С. Теория и методика физического воспитания и спорта : учебник для студентов сред. спец. учебных заведений / И.С. Барчуков. – М.: КНОРУС, 2011. – 365 с.
2. Бойко О.О. Удосконалення навчальної програми підготовки майбутнього учителя фізичної культури на заняттях зі спортивних ігор / О.О. Бойко // Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». – Донецьк : ДонНТУ, 2013. – № 1. – С. 65-69. – (Серія «Педагогіка, психологія і соціологія»).
3. Ващенко О.М. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня молодшого школяра : навч.-метод. посібник / О.М. Ващенко, В.М. Єрмолова, Е.В. Белкіна. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. – 192 с.
4. Городинська І.В. Фізичне виховання старшокласників ліцеїв та гімназій у позакласній роботі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / І.В. Городинська. – Херсон, 2004. – 20 с.
5. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Любов Іванівна Іванова. – Київ, 2007. – 198 с.
6. Крацова Л. П. Развитие готовности будущего учителя физической культуры к внеурочной деятельности со школьниками : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Л. П. Крацова. – Челябинск, 2010. – 23 с.
7. Максимчук Б.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Б.А. Максимчук. – Вінниця, 2007. – 21 с.
8. Максимчук Б.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно масової роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Б.А. Максимчук. – Вінниця, 2007. – 225 с.
9. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи / [Т. Ю. Круцевич, Д. В. Деменков, С. М. Дятленко та ін.]. – Київ, 2012. – 294 с.
10. Наумчук В. І. Словник-довідник основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання і спорту / В. І. Наумчук – Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. – 64 с.
11. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ж.К. Холодов, В.С. Кузнецов. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 480 с.
12. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : навч. посіб. / Б.М. Шиян, І.О. Омеляненко. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – в 2 ч. – Ч. 2 – 304 с.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2017 р.

ZAITSEVA Y., LOMAN S.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

PHYSICAL CULTURE AND SPORTS WORK AS A PART OF THE RUN PROFESSIONAL ACTIVITY OF A TEACHER OF PHYSICAL CULTURE

Such notions as physical culture and sports work were disclosed and substantiated in this article. It is the main way of introduction of physical culture and sports to educational environment at comprehensive schools. There are organization and conduction of physical culture and sports events by teacher of physical culture. Their purposes are: according to schoolchildren's health status, their physical and mental development level, to form a schoolchildren's healthy lifestyle, the creating conditions to provide children's optimal activity, to gifted students were involved to children's and youth sports.

The essence of physical culture-health work and sports-mass work as part of the physical culture-sports work in secondary schools was selected and substantiated by authors. The basic organization forms of training at comprehensive schools were disclosed by authors (the Physical Education Lesson, Extra-occupational classes, which are divided into Lessons during the school day and Lessons after school.

Keywords: *physical culture, sport, physical culture and health work, sport and mass work, physical culture and sports work, teacher of physical culture.*

УДК 374.31:316.77

ОКСАНА ЗАПОРОЖЕЦЬ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СУЧАСНЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ У СИСТЕМІ ПРОСВІТИ БАТЬКІВ

У статті розглянуті головні засоби формування батьківської обізнаності на сучасному телевізійному просторі України. Проаналізовано особливості застосування та педагогіко-просвітницьку місію щодо кожної з груп телевізійних передач, спрямованих на батьківську аудиторію. Запропоновано рекомендації щодо усунення виявлених недоліків у провадженні просвіти батьків засобами сучасного телебачення.

Ключові слова: *просвіта батьків, засоби масової інформації, телебачення; телепрограма, телевізійне шоу, телевізійне ток-шоу, телевізійне реаліті-шоу, пізнавально-розважальна телепередача*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку засобів масової інформації, який розпочався 1991 року з набуттям Україною незалежності, характеризується різким зменшенням участі держави у процесі формування сітки телерадіомовлення з одночасно зростаючою комерціалізацією засобів масової інформації. Серед інших, нині створено чимало телевізійних передач, зорієнтованих на розкриття сімейних проблем, орієнтацію глядацької аудиторії на ті чи інші способи їхнього вирішення, що мають певний вплив на громадську думку. Тож вивчення ролі телебачення на сучасному етапі розвитку просвіти батьків засобами масової інформації, з урахуванням його комерціалізації та зниженням контролю за якістю пропонованого матеріалу, є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями дослідження можливостей застосування телебачення при провадженні педагогічної просвіти серед батьків у минулі роки займалася значна кількість дослідників, що аналізували цей феномен з наукової точки зору [1–4]. Проте щодо сучасного телебачення з його змістовою та жанровою специфікою, а також мірою наукової об'єктивності, що має бути притаманна передачам такого типу, цілісних досліджень не виявлено.

Мета статті полягає у встановленні ролі телебачення у системі формування батьківської обізнаності на сучасному етапі розвитку просвіти батьків засобами масової інформації з наступним виявленням шляхів підвищення якості подібної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У сучасному медіа просторі України значна кількість медіапродукту спрямована саме на батьківську аудиторію, виступаючи джерелом підвищення її обізнаності у питаннях виховання дітей, збереження та зміцнення їхнього здоров'я, організації дозвілля тощо. Серед значної кількості телевізійних передач, спрямованих на батьківську аудиторію, на нашу думку, можна виділити основні групи:

1. Пізнавально-розважальні телепередачі: це передачі, стрижнем яких є евристична бесіда, коли автору важливо знайти правильний підхід до глядача, щоб зацікавити його темою, викликати бажання скористатися порадами, що є дуже важливим для ефективної педагогічної просвіти батьків.

2. Ток-шоу: воно показує людині, яка зіткнулася з проблемою, що вона не самотня, що навколо достатньо людей з ідентичними проблемами; проте справжня сутність подібних передач не в байдужому відображенні навколишньої дійсності і не в песимістичній констатації фактів. Цінність ток-шоу в тому, що подібні передачі консолідують різні осередки суспільства в єдине ціле, знаходячи схожість в життєвих позиціях, стверджуючи прийнятні для всіх моральні цінності і допомагаючи знайти універсальне вирішення загальних проблем. Всі учасники ток-шоу – від глядачів до експертів – намагаються змодельовати загальну для кожного одиничного випадку ситуацію, проєктуючи її не тільки на